

[Faint, illegible handwriting on a blank page, possibly bleed-through from the reverse side.]

pag. 652; VI.

Handwritten text, possibly a date or reference number, appearing as "II. 22. 1881" in the lower center of the page.

2. D. B. V.
DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE

CHLOROSI,

Quam

PERMISSU & AUCTORITATE GRATOISSIMÆ
FACULTATIS MEDICÆ

IN PER-ILLUSTRI & PER-ANTIQUA HIERANA

PRÆSIDE

VIRO CL.

DN. ECCARDO
LEICHNERO,

Med. Doct. & Prof. Publ. Primario, Academiae
Seniore, Physico Elect: Ordinario, & p. t.

Facult. suæ DECANO,

DN. PATRONO, & PROMOTORE suo atatem devenerando,

PRO LICENTIA

INSIGNIA & PRIVILEGIA DOCTORALIA MEDICA

RITE OBTINENDI,

Publicæ Eruditorum disquisitioni submittit

TOBIAS Alteermann /

Torgaviens. Mith.

Die 25. Julij St. V. Anno M. DC. LXXVIII. AU

IN AUDITORIO COELICO horis consuetis

ERFORDIÆ, Typis JOH. HENRICI GROSCHL.

INCLYTO TORGAVIENSIIUM SENATUI

VIRIS,

NOBILISSIMIS, CONSULTISSIMIS, AMPLISSIMIS,
PRUDENTISSIMIS,
SPECTATISSIMIS

DOMINIS

CONSULIBUS

SYNDICO,

PRÆTORIBUS

TOTIQUE ORDINI SENATORIO

*Domini MOECENATIBUS, PATRONIS ac FAUTORIBUS
omni honoris observantiaq; cultu etatem colendis*

DISSERTATIONEM hanc INAUGURALEM

D. D. D.

TOBIAS Altermann / Auct. & Respond.

PROOEMIUM.

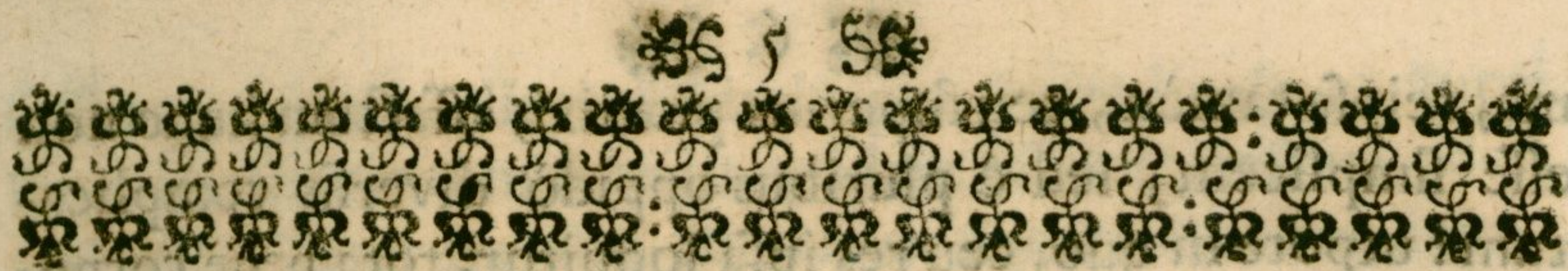
Miserandum est, sequiorem sexum, tot
 alios inter morbos, uteri & Mensium
 ratione sibi peculiare, haud rarò eum
 quoque pati, quo omnem penè amittit
 gratiam gratum facientem; corporis nempe, qua in-
 primis pollet, elegantem venustatem, & fædo con-
 spurcatur colore. Scilicet uti aliàs optima quæque,
 ubi degenerant, in pessima abeunt, ciborumque ma-
 ximè salubrium nocentissima esse solet corruptio, ita
 hic quoque contingit: dum pulchritudine floridâ ante
 & roseo rubore, cum intermixta nivea suavitate, suf-
 fusa facies pallida, subviridis & flavescens redditur, o-
 mneque corpus Cachecticam induit faciem, adeò qui-
 dem, ut pulchritudine præ alijs eminentes fœmellæ ad
 hanc ipsam deformitatem procliviores sint. Ut de
 ijs nihil nunc dicam, qui fœdum hunc colorem non

pro deformi, sed convenienter pulchro habent, & amantibus digno, *juxta Poëta illud:*

Omnis amans pallet, color hic est aptus amanti:

colorem contra rubicundum rusticum esse putant: quarum aliquæ haud verentur assumtis insalubribus cibis chylum & sanguinem depravare atq; hinc H P-POCRATI vocatam CHLOROSIN sibi conciliare; absurdè profecto. Ut sit, vel hinc utiq; claret non merè cutaneum esse hoc malum, sed penito in recessu diversos implicare morbos. Qua etiam de causa, minimeq; solum ex digna erga indignè sic ægrotantes compassione, visum mihi fuit, Permissu & Auctoritate Gratosissimi MEDICORUM in florentissimâ hâc Academiâ COLLEGII, id ipsum malum cum primis dignum existimare, quod INAUGURALIS hujus DISSERTATIONIS meæ argumentum constituat; consuetâ quidem methodo, sed succinctis thesibus, haud verò operosiore operâ, pro tempore explicandum. Sospitet Medicorum Medicus, Universæ Naturæ Conditor, qualescunq; hos conatus meos, inq;ve Nominis sui Gloriam, proximiq;ve salutem dirigat.

CAPUT I.

CAPUT I.

Propositi Morbi ONOMATOLOGIAM, DEFINITIONEM
SUBJECTUM, CAUSAS SIGNA DIAGN. &
PROGNOSTICA accurans.

§. I.

Xλωρωσις, utà definiendo nomine initium faciam, dicitur, à χλωρος seu χλωρος, à pallore vel etiam virore, item à χλωροζω i. e. *viridis sum*; appellatione desumpta ab eò, quod maximè in oculos incurrit, præternaturali scil. colore.

§. II.

Cæteroqvi communiter affectus hic vocatur *Febris Alba Virginea*, & juxta superius adscriptum versiculum, *Amatoria*: eò quod Virginibus imprimis sit familiaris, utcunq; junioribus quoq; viduis & sterilibus maritatis, unà cum fluore ferè albo, accidat: quemadmodum & mihi sub præceos meæ initium observare contigit: dum fœmina per quinquennium Mensium suppressione laborans, curationi meæ sese commisit. Cùm enim venam saphænam Chirurgus jussu meo in utroqve pede secaret, promanabat sanguis pituitosoviscidus, qui manibus in longitudinem extendi poterat.

§. III.

Cæterum vel ex appellationibus illis apparet, utcunq; tò *Chlorosis* cum primis notet *mutatæ qualitatis* sympto-

ma, re ipsa tamèn , ceu superius prædixi, affectum hunc non esse simplicem, sed è pluribus oppidò diversis complicatum: utpote in quo, ceu res ipsa loquitur, tota penè corporis œconomia interversa jacet, eque læsa chylosi & hæmatosi spiritus ipsi contaminantur; hinc subincidit *Pica*, *Malacia*, *Nausea*, *Vomitus*, & *deficiens*, vel depravatus, h. e. rerum absurdarum, *Appetitus*: conjungitur ut plurimum *respiratio læsa*, *Cordis palpitatio*, *Melancholia*, *Febris lenta*, *Capitis dolor*, *pedum inflatio*, *tumor*, *motus animalis læsio*. Ut-
cunque autem non semper hæc omnia sic appareant, liquet tamen universim de *Cachexia* insignique *dyscrasia* & vitiosa constitutione viscerum æque atque humorum.

§. IV.

Undè *CHLOROSIS* reali & rotundâ definitione, omninò est *insignis Cachexia viscerumq; & sanguinis Dyscrasia*, cum conspicua non faciei solùm, sed totius etiam corporis discoloratione, aliisq; symptomatis; à *Mensium suppressione* vel *humoris etiam genitalis corruptione* provenire solet.

§. V.

Genus est *Cachexia*: quoniam corporis habitus omninò est immutatus, subtumidus, mollis, nec alia desunt symptomata *Cachexiæ* propria: color est plumbeus, pallidus, subviridis, adest tumor pedum palpebrarum & totius faciei œdemalofus, &c.

§. VI.

Ipsò autem *Cachexias* nomine subinnuitur *intemperies & dyscrasia* veluti *frigida*: dum calidum nativum totius ab humoribus crudis, viscidis & corruptis opprimitur ac
suffo-

suffocatur quasi, licet subindè per putredinale corrupti sanguinis fermentum febrilis quidam æstus accrescat: adest obstructio Venarum cum *Uteri tum Hepatis & Lienis*, itemque *Mesenterij*.

§. VII.

Quicquid autem sit de aliis causis antegressis & disponentibus, certum tamen est, quod Mensium suppressio, uti & genitalis humoris corruptio, primas hinc teneat.

§. VIII.

SUBJECTUM est sexus fœmineus, per modò dicta, imprimis *quoad Uterum*, cujus ea propter fabrica atque vasa, unà cum partibus connexis, utpote vasis præparantibus, & deferentibus, quò etiam testes cum tubis spectant, ex Anatomicis hinc in numero sint oportet.

§. IX.

Imprimis autem hujus quodammodo loci est quæstio (1.) *an quid*, & (2.) *quidnam* feminalis symboli fœmineus sexus ad generationis actum conferat? cujus pars prior haud quaquam videtur in dubium vocari posse, præsertim, postquam ejus affirmatio à *Galenicis* ipsis adversum *Aristotelicos* jam olim satis superque fuit evicta: ad *posteriores* verò omninò respondendum est, quod, quia penita prolifici feminis ratio in *spiritu* ejus *plastico*, quem & *architectonicum* aliqui cognominant, consistit, ab hujus sociali collatione sequior hic sexus excludi neutiquam possit: cum alioqui mater reverà & primariò sensu, non esset *genetrix*, five *causa congenerans*, sed se haberet instar propemodum meræ nutritricis & gallinæ fœcundum ovum incubando foventis: neque

que secus & nisi præstò esset genitalis humor atque spiritus, tot à Veneris frustrato appetitu symptomata orirentur, in quibus est *Suffocatio Hysterica*, *Furor Uterinus*, ipsaque *Chlorisis*.

§. X.

Obiter juxta advertite, quod utcunq̄ue *Generationis actus* atque *opus quoad penetrabilia* sua usquequaque prope modum nostræ mentis aciem fugiat; à verâ tamen viâ palam & graviter aberrant, quibus Uterus merum est nascentis foetus receptaculum [uti Sylvij ad placitum Ventriculus fermentescens cibi] quiq̄ue solo vivi foetus partû vivipera ab oviperis differre censent, ad hæc menstruum sanguinem per se existimant excrementitium esse, non autem foetus formandi & in Utero accrescentis materiam *ex qua*; negant item foetum, primis præsertim Mensibus, spiritû Matris vitali ad vitam frui; uti & qui loco sanguinis chylosum liquorem obtrudunt, quò foetus incipiens nutriatur, non verò agnoscunt affluentem maternum sanguinem insita Uteri, posteaq̄ue Hepatis Uterini, facultate mutari in humorem quasi seminalem, qui nascenti & alendo foetui supra quam (non, uti chylus, infra quam) sanguis aptus natus sit. Sed hæc pro uberius declarando *Subjecto*, unâ cum jamjam subsequente *æthiologia*, obiter, uti dixi.

§. XI.

Causa porrò proxima & Immediata affectus hujus est succi nutritivij & Massæ sanguineæ dyscrasia, quæ in hoc consistit, quod pituitosus, viscidus & insigniter corruptus sanguis ad corporis feratur partes. Et licet multi Auctorum immedi-

mediatè hunc Affectum ab obstructionibus infimi Ventrìs, præsertim venarum Uterò adjacentium derivent, solis tamen obstructionibus *χλωρωσιν* originem debere suam credibile non est. Nam si rem accuratius pensitamus, omninò dicendum est, massam chylosam tunc temporis esse effœtam propter liquamen acido-viscidum, quod in Ventrículo contraxit, & propter fermenti vitalis defectum: unde particulis crudis, fœculentis & corruptis inquinata, in cystidem chylosam seu *receptaculum* chyli per *vasa lactea* defertur, ex quò ipsa quoque *hematosis* amplius pòst vitatur & pervertitur: neque tamen solummodo vi regulæ; *qualis chylus, talis sanguis*; sed & quia viscera sangvificationi destinata, ob superius dictam nativi calidi suffocationem, per se etiam dyscrasiæ subsunt.

§. XII.

Accedit quod, ubi chylosa massa è Ventrículò egrediente in intestino duodeno bilis & succus pancreaticus, [qui humores aliàs hanc ad actionem maximè sunt necessarij, quod ex Physiologia notum] non invicem commiscentur, nulla fit bonarum particularum à crudis & terrestribus segregatio, relinqvuntur omnibus in partibus cruditates, quæ deinceps non tantùm non nutriunt, sed in debilibus quoque stagnant: undè in pulmonibus coacervatæ respirationem efficiunt difficilem; in Uteri glandulis excitant obstructiones & sic in alijs partibus.

§. XIII.

Estq; juxta hîc animadvertendum, quod in Chlorosi à humoris genitalis sive feminis corruptione & frustrato Ve-

B

neris

neris appetitu initium capiente Mensium suppressio quandoque subsequatur demum; à causis videlicet naturæ vires prædictum in modum suffocantibus, undè sanguis suboritur heterogeneus, crassus & pituitosus. Pariterque annotandum, quod hunc morbum sæpè etiam præcedat Mensium fluxus inordinatus & decoloratus, itemque fluor albus.

§. XIV.

CAUSÆ REMOTÆ EXTERNÆ & PROCATARCTICÆ, à quibus proximior omnis oritur, fovetur vel augetur, sunt imprimis RES NON-NATURALES IMMODORATÆ; utpotè nimia in Aère frigidiori & humido, præsertim Mensium tempore, commoratio. Cibi frigidi copiosius & crebrius assumti, præsertim *δύσπεπτοι*, & crassum viscidumque succum præbentes, eoque cruditates pariunt & sanguinem minus reddunt fluxilem: ceu sunt *viscera & pedes animalium, carnes fumo indurata & muriâ condita; pisces marini exsiccati, infumati vel pariter muriâ conditi. Oriza cum lacte cocta, itemq; milium, panicum, caseus recens, imò omnis, cydonia, mespila, pyra, fructus ribes, pruna sylvestria, cucumeres, melones &c.* Hæc enim esculenta ubi Venter debilis est cruditates hoc modo relinqvendo impediunt ipsius fermentationem atque digestionem, & talem omninò chylum pariunt, qui opplet & obstipat vasa Uterina. Hinc qualis cibus, talis elicitur chylus, qualis chylus, talis sanguis, talis item corporis habitus. Sic creberrimè post esum *panis calidi* suppressionem Mensium & hinc *chlorosin* inductam fuisse novimus. Communiter etiam potum frigidum

gidum inter saltandum obstructions Uterinas efficere
ajunt: id quod omninò verum esse puto; quamvis negan-
dum non sit, Massam sanguineam prius scatere acido-visci-
dis aliisque pravis humoribus.

§. XV.

Præmissam sic æthiologiam sequitur DIAGNOSIS, quo-
ad internam corporis ægri constitutionem quàm maxime
necessaria: *ὁ ἀεὶ σα γὰρ γνῆς, ἀεὶ σα θεράπεια*: quo quis melior
in cognitione, eò etiam felicior in Curatione. Quoad in-
ternam dico constitutionem: nam præcisè dicta *Chloro-*
sis ipsa per se in sensum incurrit oculosque ferit; utpote
[1.] *color faciei* totiusque corporis pallidus, subviridis, fla-
vus, interdumque plumbeus; è prædictis vitiosis humori-
bus proveniens: quia qualis sanguis adque exteriores par-
tes transmissus humor, talis color. [2.] *Mollities & intume-*
scientia palpebrarum, pedum, manuum, immò & totius cor-
poris laxitas. Succedunt his & corporis *Cacoehymiam*,
illam amplius produnt [1.] actiones læsæ, utpote [1.] *Diffi-*
cultas respirandi, præcipuè si loca acclivia conscendunt, ob-
rationem. §. XII. allatam. [2.] *Palpitatio Cordis*, interdum
etiam anxietas præcordiorum: propter vapores acres ex
Ventriculo & partibus inferioribus adscendentes. [3.] *Pulsus*
celer & frequens; propter sanguinem stagnantem & p. n.
ebullitiones excitantem. [4.] *Summum ciborum* melioris
notæ *fastidium*, eque diverso sequiorum, sive rerum absur-
darum, appedentia. [5.] *Nausea & Vomitiones*. Quibus
omnibus accedunt insuper causæ cum aliæ, tum proximi-

ores, uti Suppressio Menfium & fortean quoque *Amor* immoderatus, cum inani Veneris cupiditate.

§. XVI.

Quod prognosin concernit, scitū maximē necessarium est, an præstò sit *æqu* seu *principium*, an *æp*, seu vigor & *status*? nam si in principio adhuc morbus est, facilè, si verò altas egit radices [est enim per se satis chronicus & diutinus affect'] difficulter curatur, & sæpissimè inducit *Hydropē* quoad partes inferiores & *Marasum* quoad superiores Atq; nisi maturè malo huic occurramus, eò, laborantes haud rarò reddunt steriles; aut, ubi concipiunt, abortiri facit vel infirmum parumq; vitalem edere partum. Optimum saluberrimumque signum est, quando obstructions solvuntur, alvus aperta est, & purgatio justo tempore excernitur menstrualis.

CAPUT. II.

MEDENDI METHODUM EXHIBENS.

§. I.

Postquam Chloros^e s hactenus naturam, pro virili dedi perspectam, nunc eò animum intendere necessum erit, ut chronicus hic & diutinus affectus per generosiora optimaque remedia radicitus extirpetur, & quidem secundum subsequ. Indicationes.

(1.) Supra memorati humores viscidi pravi & corrupti, qui omne id malum fovent & prorogant, competentibus alterantibus, incidentibus, & corrigentibus, mitigandi & præparandi.

[2.] Per convenientes vias justo cum moderamine eva-

ne evacuandi, imprimis habitâ etiam Mensium provocan-
dorum ratione.

[3.] Hærentes in corporis habitu vitiosorum humorum
reliquiæ discutiendæ.

[4.] Viscera debilitata, unâ cum Utero, roboranda.

§. II.

Primæ intentioni, à præmisso alvum leniente primas-
que vias evacuante Clystere, vel eundem scopum feriente,
ore assumto Medicamento satisfaciunt (1.) Salia resol-
ventia & incidentia, imprimis \ominus *Catholicum* quod *Ar-*
can. duplicat. Myns. seu Panacea Holsatica vocatur. Para-
tur aut communiter è *tribus part.* \oplus *puriss.* $\&$ *parte unâ* \oplus *l.*
opt. & c. Alij etiam faciunt ex cap. mort. ∇ fort. coqvunt c. ∇
simpl. in vase ferreo ad solutionem \ominus is, filtrant & lento
 Δ e evaporant; sic concrescit in fundo \ominus *crystallin.* quod
est *Arcan. duplicat.* ast hoc non ita tutò adhibetur, uti su-
perius; quoniam facilè vim acquirit emeticam.

Itemque \ominus *Vegetabilium* fixa, v. g. \ominus *absinth.* Cen-
taur. min. fumar. betonic. Cardbened. genist. & c. habent
enim vim. egregiam corrigendi acidum & simul viscidos
incidendi humores. Hinc *Excell. Dn. D. Just. Vesti* floren-
tiss. hujus Academ. P. P. in *Doctrinâ de Purgatione* p. 17.
§. XII. eadem commendat seqq. verbis *Rectè proinde in Ca-*
cochymicis & pituitosis procedunt Medici, si Purgantibus,
Alterantia, Incidentia, Resolventia & pituitam ad egressum
preparantia, præmittunt. & c. Igitur v. g.

\ominus *Arcan. duplicat. Myns. scrup. j.*

\ominus *fumar, Absint. a scrup. ß.*

B 3

M. D.

M. Dentur vj. l. viij. dof. S.

Digerivende Pulverlein deß Tages über 3. davon zu nehmen,
Vel recipe Arcan. 2plic. scrup β.

⊖ genist. Cent. min. absint. à grviiij.

M. D. S. ut supra.

§. III.

2.) Noduli & Apozemata ex Vegetabilibus parata, quæ
penitus Massam Sangvineam alterando corrigunt. Sint
verò sangvinem purificantia & primas vias purgantia, v. g.
Summit. fumar. Absint. Herb. scolopendr. Cardbened. Marrub.
Mercurial. Beton. Rad. Helen. s. Enul. camp. Cuscut. Cichor.
Tarax. fumar bulbos. r. s. Aperient, & speciali Mensium sup-
pressionem respectu, rad. rub. tinct. itemque bryon. fl. cent.
min. genist. bellid. Cichor. & c. Cort. rad. Cappar. Tamarisc.
cum vel sine additis leniter Evacuantibus, ceu sunt fol.
Senn. Al. s. st. Agar. leviss. Mechoac. Sem. Cartham. ponder. & c.

℞. Summit. fumar. Absinth.

Herb. Scolop. Marrub. alb. à Mj.

Rad. Helen. Cichor.

Tarax. Cuscut.

Cort. rad. Cappar. à Unc. β.

fl. genist. bellid. borrag. à drachm. ij.

fol. Senn. Al. s. st. drachm x.

Agar. leviss. Unc. β.

Sem. Cartham. pond. drachm. ij.

Cryst. ♀. vel ♀. ♂ lat. Unc. β.

Rad. Glycyrrh.

Passul. min. mund. à drachm. iij.

Incis. & contus. D. S.

Blutreinigend = abführender Kräu-
ter = Püschel in 3. Kannen Wein

zu hängen/davon Abends und
Morgens ein Wein Gläßlein
vol laulich zu trincken.

Vel recipe Herb. Marrub. alb.

Mercurial. à Mj.

Abrotan. Mj.

Cardbened.

beton. à Mj.

Rad. s. Aperient. à drachm. ij.

Rub. tinct. Unc. β.

bryon. drachm. iij.

fl. sambuc. Cent. min. Cheyr.

à piij.

Sem. Anis. fœnic. à drachm. ij.

♀ crud.

♀ crud. albiss. unc. β. veldrachm. vj. Mechoac. drachm. ij.
 ♂ ij diaph. drachm. β. l. scrup ij. Sem. Cartham. drachm. ij.
 Ⓞ ♂ at Scrup. β.
 Incis. & contus. D. S. ut supra.

§. IV.

Adhibitâ autem dimidiâ Vini hujus Medicati parte, ex fonte Chirurgico auxilium petendum, mediante Venæ sectione, & quidem in cubito ubi sanguis abundat, ut ei novus concilietur motus ventilatorius: quamvis tutius ferè sit ab incisâ Venâ infernâ, ut Saphænâ, vel propinqua alia, curationem auspiciari. Sequenti post Venæsectionem die iterum, ut antea, utatur vino medicato ad illius usque consumptionem.

§. V.

Vel loco vini accipiantur seqq. pilulæ, ab Excell. Dn. D. Praside commendatæ, idvè genus aliæ.

Ⓞ Extr. Aloës. Agar. trochisc. à gr. xv. Extr. Senn. fumar. helen. Cardbened. à gr. vj. ♂ ij diaph. gr. xij. Ⓞ ♂ grvj. Ol. Anis. Cinam. à gt. j. c. tinct. ♀. gutt. aliq. M. f. pil. XL. D. S. Alterirende lenitiv Pillen 9. bis 13. auf einmal zu nehmen. jejuno Stomacho. Vel Recipe Mechoac. scrup. β. Vel informâ Potionis, cui non arrident pulveres. Recipe Decoct. fol. Senn. Unc. ij.	Agar. trochisc. grvj. Scamm. ♀. grj. Ⓞ ♂ at. grxij. ♂ ij diaph. c. Sib. grvj. M. D. S. Abführend Pulverlein auf einmahl. Recipe rad. Jalap. scrup. β. Diagryd. grj. Ⓞ ♂ at. grviij. Arcan. zplicat. grvj. M. D. S. Laxiv Pulverlein auf einmahl in warmen Bier zu nehmen. ♂ diaph. c. Sib. grviij.
---	---

MANN.

Mann. Calabr.
 Syrup. Viol. à drachm. ij.
 Cryst. ♀. scrup. j.
 M. D. S. Laxir. Träncklein auf
 einmahl zu gebrauchen.

Recipe Pilul. Aloëphang. scrup. j.
 D. S.

Abend, Villen eine Stunde nach
 Tische zu nehmen.

Per hæc namque felicem obtinemus scopum, quoniam,
 vasa capillaria aperiunt & simul vitiosos è corpore elimi-
 nant humores atque per inferiora educunt.

§. VI.

Enormiter peccant ij, qui in principio statim proru-
 unt ad Emmenagoga seu Menses pellentia : cum impossibi-
 le sit, eum scopum feliciter ferire , nisi sangvis crassus, vi-
 scidusque purificetur , dissolvatur & corrigatur. Proinde
 rectius per superius recensita paulatim eò contendimus;
 tunc. ut amplius aperiuntur vasa, subseqq. idque genus aliis
 adhibitis v. g. T. ♀i. Essent & Tinct. ♂lis Aperit. Spirit. Ape-
 rit. Penot. Crocus ♂tis c. Sib. itemque sangvinem purifi-
 cantia & c. Ess. fumar. s. & com. Spir. Coch. & c.

(1.) Recipere Ess. fumar. comp.

Sptus. Coch. à drachm. iß.

Ess. ♂tis aperit. c. pom.

borsd. par. drach. ij.

M. D. S. Blutreinigende und
 eröffende Mistur so. biß 60. gtt.
 des Tages drey mahl.

(2.) Recipe Spirit. Aperit. Pe-

nott. Unc. ß. D. S.

ut supra.

(3.) Recipe Croc. ♂tis c. Sib.
 drachm. j. D. S.

Eröffend Pulver ins Bier zu
 thun und des Tages über davon
 zu trincken.

§. VII.

♀ea hïc & ♂alia omnem absolvunt. paginam, quæ
 efficaciter pituitam incidunt , acidumque subigunt , &
 juxta Helmont, chalybs est magnes ad acidum in corpore,
 errans,

errans, attrahendum; neque omittendum, quod quoties
 alia & chalybeata assumuntur medicamenta, post horum
 usum per bihorium corpus benè commove ridebet; ità qui-
 dem, ut primâ horâ levis sit commotio: alterâ verò fortior;
 tandem ante prandium per integram quiescat horam: aliàs
 relictis cruditatibus Atonia caussatur Ventriculi: insinuant
 enim se particulae males in ejus plicas, quæ excitant ructus
 & gravitatem.

§. VIII.

Præparatis hoc modo humoribus crassis viscidisque
 ad purgantia fortiora, per quæ secunda obtinetur Indicatio,
 est progrediendum, ut massa sangvinea à Cacochymiâ pleni-
 us liberetur & sangvis simul mensruus ad motum reducatur
 ordinarium. v. g.

(1.) Recipe pulv. Jalap scrup. j.
 Scamm. ♀. gr. iij.
 ♂ Sabin. gr. ij.
 Crystall. ♀. Scrup. β.
 M. D. S. Purgier = Pulver auf
 einmal.

(2.) Recipe pulv. rhabar. ver.
 gr. xxv.
 Liagryd. gr. iij. l. vj.
 Croc. ♂. iij. c. ♂. iij.
 ♀ ♂. lat. à Scrup. β.
 M. D. S.
 ut supra.

Vel in forma Pilulari, si ægra assumere nolit
 pulveres.

(3.) Recipe M. P. ♀. Quercet,
 Scrup. β.
 Extract. Helleb. nigr. gr. vj.
 res. Jalap. gr. iij.
 Liagryd, gr. ij. nitr. ♂. at. gr. j.

c. Elix. Propr. l. Ol. Sabin. f. l. a.
 Pilul. XXV.
 D. S. Eröffende Purgier = Pil:
 len auf einmahl.

§. IX.

Purgato aque corruptis & viscidis humoribus corpo-
 re, ut

C

re, ut

re, ut *Indicationi tertia* juxta satis fiat, curatio ad *diaphoresin* est dirigenda; quia semper subtiliores & tenaces remanent particulae, quae nullam aliam re commodius exterminari possunt, quam diaphoretici: propellunt namque atque excludunt materiam morbificam, seu sanguineae massae impuritates, per corporis habitum, glandulas cutis atque ductus earum excretorios.

§. X.

Sudorifera itaque medicamina agunt hic, effectumque praestant desideratum, quatenus vel ob particulas volatiles & eas & & inas: imò alcalinas fixas, motum sanguinis internum intendunt, massamque fluxiliorem reddunt: vel quatenus in coagulum abiens serum à concretionem liberant, acorem tanquam coagulationis principium absorbendo atque invertendo. Materiam eorum seqq. praebent, v. g. C. C. s. Δ. parat. Ocul. S. & m. diaph. simpl. & Sal. Mixt. simpl. Sptus C. C. & ci; qui omnibus lympham tenacem viscidam dissolvendo, palmam praeripit. Volatilia insuper etiam Sptus confortant, eoque melius fermentationem promovent sanguinis.

(1.) *Recipe* C. C. s. Δ ppr.
 Ocul. S. tus. à drachm. ij.
 & ij diaph. s. l. Sal. drach. j.
 vel. Scrup. iiij.
 M. opt. divid. in 6. part.
 equal. D. S.

Schweißtreibende Pulverlein in
 ▽ Cardibened. zu nehmen.

(2.) R. ▽ Sambuc,

Cardibened. à Unc. j.
 C. C. philos. ppt. Scrup. j.
 & diaph. grxij.
 M. S. gtt. x.
 Roob. Sambuc. drachm. j.
 M. D. S.

Schweiß = Träncklein wohl gerüttelt auf einmahl.

(3.) R. Liq. C. C. Succin.

Tinct.

Tinct. Corall. c. D. C. C.

parat. à drachm. iß.

M. D. S. Stärckende Schweiß

Tinctur 50. gtt. in ▽ Sambuc.

(4.) B. Sptus Θ*ci vin. l. arom.

Unc. ß.

D. S.

Schweiß-Tropffen 40. bis 50.
auf einmal.

Sudorifera autem repeti debent, quoniam unâ vice
nil efficiunt.

§. XI.

Essentiæ & Dcta Lignorum hîc utilissimè cum aliis
fangvinem purificantibus exhibentur: illæ enim per sudo-
rem ex peripheriâ & Massâ fangvineâ eliminant feri viscidi-
tatem, ac redinem illius attemperant, Cachexiamque tol-
lunt. Cautione tamen opus est adhibendâ in Lignorum
curâ, quoniam strictissimam requirit Diætam: ligna etiam
corpus exsiccant viresque debilitant. Nota insuper, si ca-
lor corporis & Mass fangvineæ metuatur, vel jamjam adsit,
communiter lignum santalinum rubrum præ aliis recipiunt.
Sunt verò seqq. v. g. *Lign. Sassafr. Guajac. Santal. rubr.*
rad. lignæ. Sarsaparill. &c. ex quibus quisque sibi formulas
pro lubitû & ægrotantis naturâ parare potest. Ex his
etiam componitur Essent. Lignor. D. Michaél. quæ hæc est.
℞. Raf. Lign. Sassafr. ℞. ij. Guajac. ℞. iij. rad. Sarsapar. chry-
sæ à ℞. j. irror. Spir. Vin. ☉ sat. add. herb. fumar. fl. Sam-
buc. q. s. infunde c. Spir. Vin. rectific. adde lign. santal. rubr.
parum, digere & exprim. &c.

§. XII.

Hiscæ succedunt *Emmenagoga & Uterina*, quæ (I.) mo-
tum sang. inis internum augent & deficientes particulas
volatiles restituunt, ut volatilia tum Oleosa Ææa, v. g.

C z

Sabi.

Sabina, Crocus, Myrrha, Aloës &c. tum Salina ut Borrax Venet. sal. Armoniac. & ex eò parata.

His omnibus, quin & subseqq. scopis haud parùm convenit, ex parte etiam satisfacit, prænominati *Magnif. Dn. D. Præs. Tinct.* ꝯ à gutt. vij. ix. ad xx. ac ultra in conveniente vehiculo exhibita.

(2.) Quæ heterogeneas particulas respiciunt, motum illum sanguinis internum sistentes volatilesq; partes suppressantes (ut acidas seu austeras) tollunt, absorbent & educunt: v. g. fixa absorbentia: *Concha, Corallia* & imprimis sæpius nominata ꝯ alia. (3.) alia respiciunt vias ac vasa, per quæ singulis Mensibus sanguis aliàs ex latentibus Uteri rivulis proflire debet, qualia sunt tum interna *aperientia, incidencia, attenuantia*: v. c. *Infusa & decocta aperientia*; tum externa *emollientia, reserantia, abstergentia*, v. g. *Clysteres Uterini, Pessi*, quos tamen nemo Medicorum in Virginitibus, nisi summum adsit periculum, svadebit, *Infessus, Balnea, Suffitus &c.*

(1.) R. *Essent. ꝯtis aper. Tinct. Myrrh. c. ꝯci par. à drach. ij.*

Ess. Croc. Scrup. ij.

M. D. S. Eröffende Mistur 46. biß 50. gtt. in ▽ Pulleg. zu nehmen deß Tages. zweymahl.

(2.) R. *Croc. ꝯtis c. salib. scrup. j. Borrax Venet.*

sal. Cichor. à Scrup. ß.

M. dentur viij. Dos. S.

Besonderne Pülverl. alle Tage 1. vor der Mahlzeit zu nehmen / und sich darauf zu bewegen.

⊖ volatile oleosum ex ⊖*co paratum maximam vim obtinet aperitivam, tum per se, tum cum alijs v. g. *Spir. seu Tinct. Salis ꝯi* exhibitum.

Re-

Recepe sal. volat. Oleos.

Tinct. salis ♀. à drachm. iij.

M.D.S. Besonder öffend Was

serlein 40. gutt. in ▽ fl. cheyr.
zu nehmen.

Hoc uno medicamento, meo ex consilio, superiori año mulier, cū è laborib' & æstu ruri peractis magna affligeretur siti, & (instantibus jam mensibus) ex haustu aquæ frigidæ, Mensium suppressionem, cum varijs symptomatis, per mensem integrum passa esset, dosi XL. guttarum tertia vice assumta, convaluit: ita quidem uti initio excerneretur grumus aliquis sanguinis nigricans, & deinde fluxus ordinarius subsequeretur.

Vel ꝛ. Herb. Artem. rubr. Marrub.

Rorism. Puleg. à Mj.

fol. Sabin. Miß. l. ij.

fl. cheyr. Mij.

Rad. ꝛ. Aperient. à drach. ij.

rub. Tinct. drachm. iß.

Incis. & contus. coq. in s. q. ▽
simpl.

Colat. ꝛ. B. iß. adde

Syrup. de Artem. Meliss. à
drachm. iij.

D.S. Eröffender Mutter. Tranc

des Tages über Unc. iij. zu neh

men: in quas gutt. vj. l. x. Sptus

* ei vin. instillari possunt.

Remanentiæ ferventur & pudendo regionique pubis ca-
lidè imponantur.

§. XIV.

In exhibendis tn. Emmenagogis cavendum ne intem-
pestivè ea adhibeamus: sed eò tempore quò aliàs fluere so-
lent. Utut autem in Novi-Lunio purgari dicantur juvenes,
in Pleni-Lunio vetulæ, juxta illud.

Luna vetus vetulas, juvenes nova Luna repurgat:

id tamen καθάρσις non est verum, sed variat terminus pro
Individuorū disparitate. Trib' igitur vel quatuor ante tem-
pus consvetum diebus Emmenagoga sunt propinanda; se-
cus enim plus nocemus & naturam turbamus.

§. XV.

§. XV. Agmen ducunt Balnea & Infessus, qui ne utiquam sunt praterendi : tales enim sapius plus efficiunt, quàm interna medicamenta ; partim ut aperiantur vasa , partim etiam ut incalescat sangvis. Pituitam ibidem hærentem insuper dissolvunt, vias laxant, vasa uti jam dictum, aperiunt , ut sic eò melius menstrua erumpere atque tempore legitimo subsequi queant.

℞. Herb. Meliss. Matric.
 Mercurial. à Mij.
 Abrot. Art. rubr.
 Puleg. à Mij.
 fol. Sabin.
 fl. cheyr. à Mij.

rad. 5. aperient. à drachm. iij.
 bacc. Laur. Unc. β.
 Sem. Cartham. Unc. j.
 Iucif. & contus. D. S.
 Köstlich Mutter Species zum
 Bade.

Bernhardus Verzach. in River. Contract. Lib. XV. Cap. 1. de Chlorosi, sequens commendat Balneum, quod tantæ sit efficaciam, ut quibusdam menstrua in tertio aut quarto balneo profluxerint , quæ per longum suppressa fuerint temporis spatium.

℞. Rad. lil. alb. alth. bryon à drachm. iij.
 Herb. Malv. Viol. Puleg. Matric. Meliss. à Mij.
 Sem. Lini. fenigr. à drachm. iβ.

Incisa dentur ad usum balnei per 14. dies usurpandi, quod ægrota manè & vesperique ingrediatur. Species autem pro decocto singulis ternis diebus reiterari debent,

§. XVI.

Suffitus aromatum quoque profunt? secundum Hippocr. Aphor. 28. Sect. V. Suffitus aromatum muliebria educit.

§. XVII.

Progredimur ergò, quoniam morbis ex causis debi-

lita
 sua
 on
 v. g
 Sto
 Ve
 riti
 que
 unã
 & c
 nar
 am
 lix.
 §. I.
 non
 gru
 doq
 re, e
 §
 libe
 cess
 Ven
 §
 tran
 pisc

litatum corpus & viscera ritè functiones per agere nequeunt suas, ad roborantia; & sic *ultima* obtinetur *Indicatio: idque*, per omnis generis aromata, species atque Trageas aromaticas v. g. Species *diarhod. Abbat. Diaxyl oal. Diacin. Spir. & ∇ as Stomachal. Elixiriag, aromatica. &c.*

Illam enim medica mina seu potius Stomachica calorem 1.) Ventriculi deficientem restaurant ac augent, simulque Spiritibus animalibus robur quoddam conciliant, fermentumque vitale volatilius reddunt. 2.) consistentiam viscidiorum unam cum alijs humoribus p. n. ibidem hospitantibus viscosis & corruptis, attenuant & promovent. 3.) Denique membranarum ventriculi laxitates & fibrarum elongationem nimiam ad naturalem reducant statum. v. g. ∇ vitæ Matthiol. Elix. Ⓞ. arom. Myns. &c.

CAPUT III.

DIÆTAM PRÆSCRIBENS.

§. I. **Q**uemadmodum morbo curando conveniens Diæta se habeat ex ijs, quæ Cap. I. de causis externis, ac nominatim de sex rebus non naturalibus immoderatè ingruentibus sive admissis, prædicta sunt, ultrò patet, quandoquidem causas sive enormitates illas removere & sustollere, est justum & salutare Diætæ regimen observare,

§. II. Quod si tamen paucula quædam hinc superaddere libet, *Aër* 1.) sit temperatus, purus, h. e. nullius qualitatis excessu nulloque noxio inquinamento, neque fumo nimiove Vento, affectus.

§. III. 2.) *Cibi* sint ἐπιπτοι & ἰσχυροί: abstinendum è contrariò à fructibus horariis, oleribus, lacte & lacticinijs : à piscibus alijsque facilè putrescentibus cæterisque supra da-
mna-

mnatis. Potus sit Cerevilia benè defœcata, Vinum genero-
sum, Rhenanum, Hungaricum, Malvaticum, ns. præsens fe-
bricula obstet &c. fugienda multi & ∇æ frigidæ ingurgatio:
item acetum, Vinum austerum.

§. IV. 3.) *Somnus*, cum *vigiliis*, pari ratione sit moderatus,
quia juxta *Hippocrat. Aphor. 3. sect. II.* Somnus vigilia utra-
que modum excedentia, malum. Adde rationes à *Clariss.*
D. Mæbio in *Epitom. Institut. allatas*, 1.) quia per se natura-
les detinet evacuationes. 2.) Crudos & pituitosos humores
cumulat, 3.) calorem corporis hebetiorem reddit, 4.) Spiri-
tus animales ob pituitæ cumulationem torpidos reddit. 5.)
Omnes actiones languidiore efficit Catarrhorum humo-
rumque frigidorum ferax est.

§. V. 4.) Quotidiè corpus temperatè commoveant ægro-
tantes; ante præsertim cibum assumptum: quietem verò
diuturniorem, vitamque sedentariam caveant, juxta *Ovidij*
Consilium:

*Cernis ut ignavum corrumpant otia corpus,
Ut vitium capiant, nî moveantur aquæ.*

§. VI. 5.) Quoad *Excreta & Retenta*, alyus semper aperta teneatur:
de *Mensibus* promovendis jam supra dictum. Hûc etiam *Venerem*
moderatam refer, quoniam totum alterat corpus, confertque morbis à
pituitâ ortis *Hipp. Epidem. VI. Sect. V.* Imprimis autem præsentis af-
fectus *Matrimonium* optimum censetur esse remedium: antequam
v. hoc ineatur lascivæ evitentur conversationes & collocaiones, cum
id genus alijs irritamentis.

§. VII. 6.) *Animi pathemata* sunt coërcenda, omnisque ira placidâ
deponenda mente. Nimirum, juxta *Horatij versum*:

Sit modus in rebus, sint certi deniq; fines,

Quos ultra citraq; nequit consistere rectum.

DEO TRINUNO, TER M XIMO sit Laus Honor & Gloria,

F I N I S.

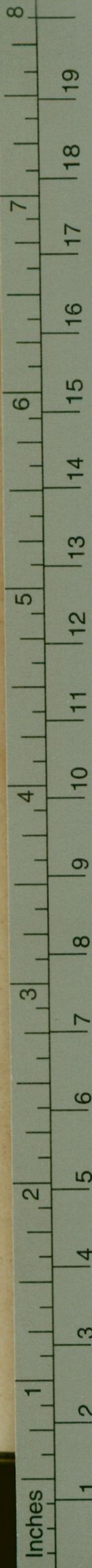
✓
00 A 6436

ULB Halle 3
004 931 300

KD 18

B.I.G.

Farbkarte #13

Centimetres

B. V.
 GURALIS MEDICA
ROSI,
 TATE GRATOISSIMÆ
 S MEDICÆ
 ANTIQVA HIERANA
 IDE
 CL.
CARDO
NERO,
 Primario, Academiae
 : Ordinario, & p. t.
 ECANO,
 RE suo etatem devenerando,
SENTIA
 CTORALIA MEDICA
 INENDI,
(squisitioni submittit
Alteermann /
 M. Mifn.
 M. DC. LXXVIII. CAU
 co horis confyctis
 H. HENRICI GROSCHI.

